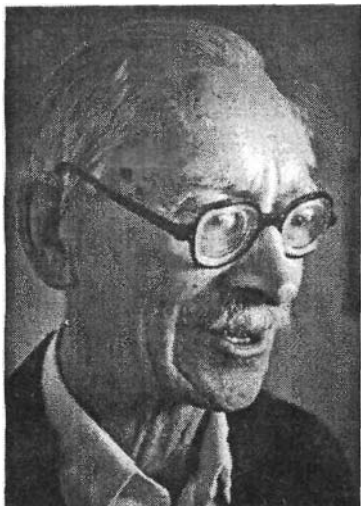


MEGEMLEKÉZÉS

Vita Zsigmond (1905–1998)



A megdöbbentő hír hallatára: elhunyt Vita Zsigmond, transszilván kultúránk örök emlékezetű személyisége, értékteremtő életpályájának összegezéseként Habakuk próféta könyvének egy gondolata ötlött fel bennem: Az igaz ember hitből él.

Ilyen hitből élő igaz ember volt Vita Zsigmond.

Hitének alapja Isten szeretetén és a belé vetett bizalmon túl az erdélyi magyar közösség szolgálatának kötelezettsége volt. Szolgálatának eszköze nem a politika, hanem a művelődési értékek megőrzése és terjesztése volt. Tudva tudta: nálunk Erdélyben országmegtartó erő a kultúra. Hogyne ismerte volna fel ezt az elvet, hisz Nagyenyeden, abban a városban született, és abban a kollégiumban tanult, amely éppen e szellem kimunkálójának, Bethlen Gábornak életművéhez kötődik leginkább. Természetes tehát, hogy életútja alkotói korszakába jutva, az enyedi kollégium fiatal tanáráként kiforrott stratégiával jelentkezik. 1932-ben, az

Enyedi Hírlapban már megfogalmazza mind a mai napig egész közösségünk számára érvényes, hárompillérű nemzetnevelő programját.

Az „idők követelésének szem előtt tartása” – hangzott az első parancsolat. Világosan látta, hogy csak az a közösség versenyképes, amely szervesen beilleszkedik az egyetemes szellemi körforgásba, és új értékekkel gazdagítja azt. Világosan kellett ezt látnia, hisz kora gyermekkorától azok között a falak között is élt, amelyek még őrizték Körösi Csorna Sándor, Pápai Páriz Ferenc, Bolyai Farkas szellemképeit.

„Helyi feladatok teljesítése” – hangzott a második parancsolat. A megmaradás igaz igéje ez, hisz eszerint működve megéltetheted a kisközösségeket, amelyekre egy-egy népcsoport léte alapozódik.

„Határozott nemzetnevelési irányelvek kidolgozása” – hangzott a harmadik parancsolat. Mélységesen bölcs ennek tartalma is, hisz csak egységes s rendszeres kisebbségi nemzetnevelő és nemzetépítő tevékenység teljesítheti küldetését.

S ez a fiatalon megfogalmazott ars poetica vezérelte egész életútján. Nem véletlen, hogy amikor a kisebbségi lét új, cselekvő útjait kereső fiatalok csoportja megszerveződik, az Erdélyi Fiatalok között is ott volt, s életszemlélete következetességéről híven vall, hogy székfoglaló értekezésének címe is ez volt: „A kulturális szervezkedés egysége”. Ezért vállalta akár az Erdélyi Fiatalok csoportosulással való szakítást is, hogy munkatársává válhassék a Hitelnek, Márton Áronék és Venczel Józsefék új nemzetépítő kísérletének, így kívánván részt vállalni az önvédelem cselekvő korszakának kimunkálásában. A közösségi megváltás gyönyörű gondolata ösztönözte ebben is: szűnjék meg az engedékenység, s lépünk az önvédelem cselekvő korszakába.

De a művelődéspolitikusi tevékenységen túl időállót és maradandót alkotott a művelődéstörténész is. Áprily Lajos tanártársaként – aki megalkotta a kisebbségi létről szóló csodálatos metaforáját az „igazgyöngy” keletkezéséről – kutatta az erdélyi kultúra „igazgyöngyeit”. A

Pásztortűzben, az Erdélyi Helikonban, az Erdélyi Múzeumban, önálló kötetekben közölt tanulmányai művelődéstörténetünk alapműveit is egyben.

Kérem, engedjék meg, hogy ennek a munkásságnak csupán egyetlen vonatkozását emeljem ki: a színháztörténetit. Nemcsak az ágazathoz való személyi kötődés okán, hanem azért is, mert – jeles elméink tanúsága nyomán is elmondhatjuk – a nemzet karakterének jobbítására vagy akár elrontására is az emberi elme alkalmazhatóbb eszközt még fel nem talált. Természetes tehát, hogy Vita Zsigmond is kutatta ezt a területet. Például a Bethlen Kollégium-beli 17–18. századi színjátszásról szóló tanulmánya olyan adatokat tár fel, amelyek nélkül önismeretünk lényegesen szegényebb lenne.

Itt, most tehát nemcsak a közmegbecsülésnek és általános szeretetnek örvendő személyiségtől búcsúzunk, hanem egy olyan prófétaalkületű embertől is, aki arra tanít bennünket ebben a hitét és értékrendjét vesztett korban, hogy az egyetlen értelmes élet a népben-nemzetben gondolkodás, és nem szégyellni való a küldetéstudat s a hit a szolgálatban.

A nyomtatványok betűi megőrzik maradandó tudósi életművét, de pályájának üzenetét csak az öröklődő nemzedéki tudat örökítheti meg.

Búcsúzzunk tehát az országos köztestületek, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, a romániai magyarság érdekvédelmi szerveződése, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség nevében Vita Zsigmond jeles közembertől nemzedék- és harcostársa, Reményik Sándor szavaival: a lélek él és munkál csendesen.

Továbbörökítjük szellemét, s ismét Áprilyt idézve, el szeretnénk majd mondani: „az újra-kezdés vakmerő reménye legyőzte az itt ostromló halált”.

Kötő József